

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

50 An reparetur, habet pars quinquagesima lapsus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

videre recta subtiliter per ingenium poterant, sed usu pravorum actuum caligant. Lippus itaque est, cuius sensum natura exacuit, sed conversationis pravitas confundit: cui bene per Angelum dicitur a. [Collyrio in imagine oculis tuis, ut videas.] Collyrio quippe oculos, ut videamus, inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem, intellectus nostri aciem medicamine bonæ operationis adjuvamus. ¶ Albuginem vero habet in oculo, qui veritatis lucem videre non sinitur: quia arrogantia sapientie sece iustitiae cæcatur. Pupilla namque oculi nigra, videt: albuginem tolerans nihil videt: quia videlicet sensus humana cogitationis, si stultum se, peccatoremque intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem sibi iustitiae sive sapientiae tribuit, à luce se supernæ cognitionis excludit: & eo claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quò se apud se per arrogantiam exaltat, sicut de quibusdam dicitur b. [Dives enim se esse sapientem, stultus factus est.] ¶ Iugem vero habet scabiem, cui carnis petulantia sine cessatione dominatur. In scabie etenim fervor viscerum ad cutem urbitur, per quam recte luxuria designatur: quia si cordis tentatio usque ad operationem profilit, nimirum fervor intus, usque ad cutis scabiem prorumpit, & foris iam corpus faciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis puriginem Paulus curabat abstergere, cum dicebat c. [Tentatio vos non apprehendat, nisi humana.] ac si aperte diceret, Humanum quidem est tentationem in corde perpeti: dxmoniacum vero est in tentationis certamine in operatione superari. ¶ Impetiginem quoque habet in corpore, qui quis avaritia vastatur in mente: quæ si in pavonis non compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat, & absque occupati tadio excrefcens membrorum decorem foedit: quia & avaritia captivam animam, dum quasi delecat, exulcerat: dum adipiscenda quaque cogitationi obicit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere non facit, quia astutiani animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decore membrorum perditur, quia altitum quoque virtutum per hanc pulchritudine depravatur: & quasi totum corpus exasperat, quia per universa vitia animam supplantat, Paulo attestante, qui ait d. [Radix omnium malorum est cupiditas.] ¶ Ponderosus vero est, qui turpitudinem non exerceat opere, sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderamine gravatur in mente: qui nequaquam quidem usque ad opus nefarium rapitur, sed ejus animus voluptate luxuria sine ullo repugnationis oblaculo deleatur. Vitium e quoque est ponderis, cum humor viscerum ad vitia labitur, quæ profectio cum molestia decoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui toris cogitationibus ad lasciviam declinens, pondus turpitudinis gestat in corde: & quamvis prava non exerceat opere, ab his tamen non evellitur mente, nec ad usum boni operis in aperto valet assurgere: quia gravat hunc in abditis pondus turpe. ¶ Qui quis ergo quolibet horum vitio subigitur, panes Domino offerre prohibetur: ne i profectio dilite aliena delicia non valeat is, quem adhuc propria deservant. ¶ Quia igitur paucis ad magisterium pastorale dignus qualiter veniat, atque hoc indignus qualitate perimeat, offendimus, nunc is qui ad illud dignitate pervenerit, in eo qualiter vincere debeat, demonstramus.

¶ Ne profectio] Sic etiam in originali impresso. In aliquot Gratiani manusc. scriptis legitur. Nec profectio dilite aliena delicia valet is, quem adhuc propria deservant.

a Apoc. b Rom. 1. c 1. Cor. 10. d Timoth. 6. e Sic & Ambrosius.

C. II. ¶ Indolens, verena lucra sequens, vitio suo ordinari non debet. Item Hieronymus a super Malachiam, ad c. 1. Sacerdotes nomen Domini despiciunt, & quantum ad se, panem pollutum offerunt, qui ad altare indigne accedunt, quique dato munere sacerdotium praesumunt. Panem quoque polluit, qui doctrinam Domini in populo male dispergit, b & qui honorat potentem, & despiciit pauperem. ¶ infra. ¶ (Si offeratis carum ad immolandum, nonne malum est? &c.) superius accusati de panibus, nunc accusantur de victimis. Carum animal offert, qui vix discipulus esse poterat, magistrumque facit, qui vix discipulus esse poterat. Claudum offert, qui lucra terrena quarentem locat; utpote pedem in diversa ponentem, unum in divitiis, alterum in carnalibus: cui potest inferri illud de libro Regum (Vsq̄uequò claudicatis in duas partes?) Languidum offert, qui vitiosum habet pro religioso, quique tardum, & pigrum probat i patientem, dicens illum negligentiæ redarguendum. Indignum est enim dare Deo, quod delignatur homo. ¶ Probat patientem] Sic interpretatur etiam in manus scriptis, & in glossis, cum tamen ita possit etiam distinguere, & pigrum probat, patientem dicens illum, &c.

DISTINCTIO L.

EX præmissis auctoritatibus iquidò monstratum est, quòd variis criminibus irrecti in sacerdotibus ordinari non possent. Nam autem de eisdem queritur, utrum possent per altare c patientiam, vel in propriis ordinibus remanere, aut ad majores gradus conscendere valeant. Multorum auctoritatibus, variis criminibus irrecti, à proprio ordinibus dejecti sunt, & ab accessu majorum prohibentur.

C. I. ¶ Lapsi in suum ordinem reparari non possent. Unde Gregorius air Constantino Mediolanensi Episcopo, lib. 4. epist. 17. fve cap. 61.

Si d lapsis ad suum ordinem revertendi licentia concedatur, vigor canonice proculdubio frangitur disciplina: dum pro reverentis spe, pravæ actionis desideria quique concipere non formidat. ¶ post pauca. ¶ Illud igitur præ omnibus studete, ut lapsos in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio aliquo modo revocare suadeat: ne hujusmodi non statuta, sed temporaliter dilata credatur esse vindicta.

C. II. ¶ Qui post suam ordinationem labitus, depositus permanebit. Item Martinus Papa 1. Amaldo Episcopo.

¶ Vi e femel post suam ordinationem in lapsum ceciderit, deinceps iam depositus erit, nullumque gradum sacerdotii poterit adipisci.

C. III. ¶ Presbyter post lapsum nulla ratione in sacro ordine reparari valet. Item Gregorius Papa Sabiniaco Episcopo, lib. 9. epist. 25.

Presbyterum f de quo nos fraternitas tua latoris presentium legatione g consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum, aut permanere, aut revocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum est: quia commissum facinus facili dicitur professione confessus.

a Sensus aliqua ex parte, b adijesisti, c aliam, d Anselm. lib. 2. cap. 25. & lib. 2. cap. 12. Ivo part. 6. cap. 80. Panorm. l. 2. cap. 145. e Panorm. l. 3. cap. 141. f Anselm. l. 2. cap. 26. g al. relatione.

C. IV. ¶ Post peccatum homicidium sacerdotale officium ministrari non potest.

Item Ioannes * VIII. Canonantico Vicensi * * Episcopo.

Mitor a minis doctam scientiam tuam sacerdotem putare post perpetratum homicidium posse in sacerdotio ministrare: imò (quod est ineptius) nobis suadere velle, ut ipsi tali præsumptioni praberemus assensum. Quis enim tam demens, tamque perverti sensus, tale quid æstimaret, vel post quantamcunque poenitentiam concedendum, cum omnino sit canonice disciplina contrarium? Debet ergo sacerdotio privatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, ut talibus saltem remediis curatus, salutis possit invenire suffragium.

C. V. ¶ Ad maiorem gradum clericus promovi non potest, qui paganos occidit.

Item Nicolaus Papa.

Clericum b, qui paganos occiderit, non oportet ad gradum maiorem promovi, qui carere etiam debet acquisitione: homicida enim est. Nam cum discreti sint milites facilià militibus ecclesie, non convenit militibus ecclesie militare seculo, per quod ad effusionem sanguinis necesse sit pervenire.

C. VI. ¶ Qui defendendo si paganos occiderit, sacerdotati carere officio.

Item Osvaldo Chorespisco Quadrantino.

DE his clericis, pro quibus consultuisti, scilicet qui se defendendo, paganorum occiderunt, si postea per poenitentiam emendati possint ad gradum pristinum redire, aut ad altiorem ascendere; scito nos nullam occasionem dare, nec ullam tribuere eis licentiam quemlibet hominem quolibet modo occidendi. Verum si contigerit, ut clericus sacerdotalis ordinis saltem paganos occiderit, multum tibi consulit, si ab officio sacerdotali recesserit: fatuusque est illi in hac vita Domino sub inferiori habitu irreprehensibiliter famulari, quam alta indebitè appetendo, damnabiliter in profundum demergit.

C. VII. ¶ Cadat ab officio Episcopus, presbyter, aut diaconus capitale committens crimen.

Item ex concilio Agathensi, c. 50.

Episcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsaverit, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus in monasterium detradatur. Et ibi, quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

C. VIII. ¶ Qui homicidium scilicet, aut præcepto, aut consilio post baptismum commissus fuerit, clericus non ordinetur.

Item ex concilio Martini c. Papa. c. 26.

SI quis viduam, aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad clericatum. Quod si irreperit, deiciatur. Similiter, si homicidium, aut factum, aut præcepto, aut consilio, aut defensione post baptismum commissus fuerit, & per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, deiciatur, & in fine vite suæ f laicam communionem tantummodo recipiat.

¶ Defensione] In codice Lucensij regio (in quo sunt etiam hæc capitula à Martino Breviaris Episcopo collecta) & apud Anselmum, & in editione conciliorum tribus verba, in margine legitur, assensione. cui lectio convenit quod legitur in concilio Triburiensi, c. 11. circa finem.

* Vide cap. 27. * * al. Canonico Venerensi.

a Ivo part. 2. cap. 14. & part. 10. cap. 11. Panorm. lib. 3. cap. 13. b Ivo part. 2. cap. 20. c Apud Mar. Bra. d Ansel. l. 7. cap. 11. Ex cap. 11. Apst. e al. relidit. f al. sua summationem recipiant.

C. IX. ¶ De sacri ordinis lapsi reparari non possunt.

Item Gregorius Ianuario Episcopo Calaritano, lib. 3. epist. 26.

Pervenit a ad nos, quosdam de sacris ordinibus lapsos, vel post poenitentiam, vel ante, ad ministerii sui officium revocari: quod omnino prohibemus, & in hac re sacratissimi quoque canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, sacro ordine ita careat, ut ad altaris ministerium ulterius non accedat.

C. X. ¶ De eodem.

Item Venantio Lucensij Episcopo, lib. 4. epist. 5. seu c. 49.

ACCEDENS b ad Gorgonam insulam fraternitas vestra discutiat id, quod ad nos de Saturnino presbytero perlatum est. Pervenit namque ad nos, quia postquam pro crimine lapsus sui a sacerdotii ordine est dejectus, ad explendum ministerium sacerdotii præsumpit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita ætatem fraternitas vestra repererit, cum facti corporis & sanguinis Domini participatione privatum in poenitentiam redigat: ita ut usque ad diem obitus sui in eadem excommunicatione permaneat, & vitium tantummodo exitus sui tempore percipiat. Si autem eum fraternitas tua talem poenitentiam agere cognoverit, ut ei iuste ad recipiendam inter laicos communionem, & antequam exiret, debeat misereri, hoc in tua fraternitatis tua consulta respondentibus statim, diaconum, & abbatem de portu Veneris, quem iudicis cecidit, ad sacrum ordinem non debere, vel posse illo modo revocari. Quem quidem sacro ordine privatum in poenitentiam deputate convenit: cuius si postea alius, conversatioque meruerit, priorum inter alios monachos, ubi tu tamen decreveris, standi locum obtineat. Subdiaconi quoque, quos similis culpa constringit, ab officio suo irrevocabiliter depositi, inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapsi diaconi, alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero presbyterum, ut nunquam ad sacri ordinis ministerium præsumat accedere, scriptis cavere decrevimus: sed cum in insula Gorgona, atque Capraria sollicitudinem de monasteriis gerere, & in eo, in quo est situus, sine cuiuslibet adversitate manere permittimus.

¶ Presbytero] In vestro codice epistolatum B. Gregorii, & aliquot antiquis exemplaribus Gratiani legitur, ex presbytero: itemque, inferius in hoc eodem capite: Saturninum vero ex presbyterum, sive ut in impresso B. Gregorii, ex presbytero. Depositi enim presbyteros, ex presbyteros, & eos qui monachata deseruerant, ex monachos appellavit, sicut illi qui consilium aut quassiam gesserant, ex consules aut ex quassos vocari solent fuerunt.

C. XI. ¶ Loco lapsi alius ordinandus est. Item Martino Episcopo Ravennati, lib. 6. epist. 30. seu c. 202.

POSTquam d quemquam criminaliter abscedentem, e in locum de quo lapsus est, nulla permittit ratio revocari, & ultra f tres menses ecclesiam vacare pontificis, statuta sacrorum canonum non permittunt: ne cadente pastore dominicum gregem antiquus (quod ab illis) hostis insidiando dilanet, fraternitas vestra deprecatione eorum consentire, & in loco lapsi debet Episcopus ordinari.

a Poly. lib. 4. tit. 39. Anselm. 8. cap. 20. Ivo part. 6. cap. 14. Panorm. l. 3. cap. 13. b Poly. ibidem. Anselm. lib. 3. cap. 21. Ivo part. 6. cap. 23. c Eodem lib. 4. epist. 10. seu cap. 60. Panorm. lib. 3. cap. 13. d Ansel. l. 8. cap. 24. e al. cadentem. f diffinitionem.

C. XII.

C. XII. Qui post ordinationem suam in lapsu occiderit, sacra mysteria non debet tractare.

Item Martinus Papa I. in epistola ad Amosiam.

Post ordinationem suam quisquam in lapsum ceciderit, & per variationis peccato fuerit a deprehensus obnoxius, omnimodo prohibendum est, eum manibus lutulentis, atque pollutis mysteria nostrae salutis tractare.

2 pars. Ecce tua exemplis & auctoritatibus probatur, post illam penitentiam propriis gradibus licet posse administrare, & ad majores ascendere. Maria b enim soror Aaron postquam lepra percussa est, quae in Moyse in marem evertit, ad penitentiam, a peccato mandata, & sanata est, & postquam gratiam prophetandi recepit, Aaron c autem post consilium varulorum etiam in summum sacerdotem consecratus est. David d post adulterium & homicidium, spiritum prophetiae recepit, & in proprio c gradu permansit. Achab f quoque post mortem Nabutha viri sanctissimi per penitentiam laetissimus, in regia sede remansit. Et ut praeterea multa exempla veteri Testamenti, Petrus g negavit Christum, & tamen postea princeps Apostolorum factus est: Paulus h Stephanum lapidavit, & tamen a Deo in Apostolum electus est. Multi quoque ab haereticis unitatem catholicam filios reverentem, in sui ordinibus susceperunt, alii vero ad episcopatum etiam gradum suum promoti, sicut Augustinus, & alii complures.

C. XIII. De eodem. PALEA.

Ioannes Chrysostomus a duabus synodis orthodoxorum Episcoporum fuit diiudicatus, sed iterum fuit restitutus. Marcellus Episcopus Ancyrae Galatiae depositus fuit, sed postmodum proprium recepit Episcopatum. Alcibiades diiudicatus a synodo, ecclesiam suam postea recepit. Lucius Episcopus Adrianopolites damnatus a Papa Iulio, recepit ecclesiam sui Episcopatus. Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus depositus fuit, postea reconciliatus est ecclesiae suae. Simili modo Polychronium eiusdem ecclesiae Hierosolymitanae Pontificem Sixtus i Papa damnavit, iterum ipse eum reconciliavit. Innocentius Papa Phorium Episcopum damnavit, sed postea eum in proprium locum restituit ecclesiae suae. Milenum i Episcopum m a Felice Papa damnatum Gelasius Papa successit illius reconciliavit n, & ecclesiae fuit restituit. Leontius, dum esset presbyter, depositus fuit, sed postea in Amiochia patriarcha exiit. Gregorius vero quatuor Papa Theodosium, quem Eugenius eius antecessor presbyterii honore privaverat, sanctae ecclesiae Signinae consecravit Episcopum: Ibas namque Episcopus diiudicatus fuit, sed sancta synodus canonica suam illi restituit ecclesiam. Rothadum vero Episcopum sanctae Suseffionensis ecclesiae a synodo, cui Carolus interfuit, condemnatum, & Sophronium o Placentinum Episcopum merito reprobatum, Nicolaus Papa ambos reconciliavit.

Caput hoc a reprobis eadibus abest: in vulgatis inscribitur, item ex epistola Cyrilli ad Ioannem Antiochenum: quae in scriptis sublati est, quoniam quae in hoc capite tractantur, ex veteri historia sunt collecta, & aliqua longe post Cyrillum & Hierosolymitanum, & Alexandrinum contriverunt. Neg. apud Burchardum, & Ioannem illa talis inscriptio est, sed tantum in Panormia.

a al. deprehensus. b Namer. 12. 21. quest. 2. c. hoc ipsum. c Exod. 22. d 2. Regum 1. & 12. e al. pristino. f 3. Regum 21. g Matt. 26. Iuan. 21. h Act. 7. & 9. i Burchardus lib. 2. cap. 23. Iva in prologo. Panormia. in prologo cap. 32. k al. iudicatus. l Sixtus Papa III. m 31. quest. 9. c. Gregorius. n al. & commentavit. o al. Suseffionum. vel Suseffionum. ut 7. 6. quest. 3. de reg. Suffreus.

i Misenum. Antea legabatur, Nicenum. Emendatum est ex Burchardo, Iva, & c. Gregorius. 7. 21. quest. 9. Aug. in Pontificali Romano manu scripto in vita Nicolai I. legitur: Sicut beatus Papa Felix Vitalem & Misenum episcopos, qui in Petro Alexandrino haeretica face conquinato, coacti consenserant, sacerdotali gradu, ecclesiastica imo communione privavit.

C. XIV. Clerici post lapsum in sui ordinibus reparari possunt. Praterea Calixtus Papa I. de his synodi scribit ista, epist. 2. ad Episcopos Galitarum.

Ponderet unusquisque sermones suos, & quod sibi loqui non vult, alteri non loquatur. Unde bene facta a ait scriptura, [Quod tibi non vis fieri alteri ne facias.] Nos enim tempore indigemus, ut aliquid maturius agamus. Nec precipitemus consilia, & opera nostra, neque ordinem corrumpamus. Sed si aliquis lapsus quocunque modo fuerit, portemus e eum, & fraterno corripimus affectu, sicut ait B. Apostolus d: (Si praecipit fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, consideranti respicite, ne & in revertis. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.) Porro sanctus David de criminibus mortiferis egit penitentiam, & tamen in honore permansit. Petrus quoque Petrus amarissimas lacrymas fudit, quando Dominum negasse penituit: sed tamen Apostolus permansit. Et Dominus per Prophetam e per cantibus pollicetur, dicens, (Peccator in quacunque die conversionis ingruerit, omnium iniquitatum illius non recordabor amplius.) Et riant f enim qui putant Domini sacerdotes post lapsum, si condignam egerint penitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum sacerdotium condigne custodierint. Et ipsi, qui hoc putant, non solum errant, sed etiam contra g traditas ecclesiae claves disputare, & agere videntur: de quibus dictum b est, (Quocumque solaveris in terra, erunt soluta & in caelo.) Alioquin haec sententia aut Domini non est, aut vera est. Nos vero indubitanter tam Domini sacerdotes, quam reliquos fideles post dignam satisfactionem posse redire ad honores credimus: testante Domino p per Prophetam i, (Nunquid i qui derisit, non adhaeret ne resurgat?) Et Propheta k David penitentiam agens dixit: (Redite mihi letitiam salutaris tui, & spiritus principalis confirmatio me.) Iste namque post penitentiam & alios docuit, & sacrificium Deo obtulit, dans exemplum doctoribus sanctae ecclesiae, si lapsi fuerint, & condignam penitentiam Deo gesserint, utrumque facere posse. Docuit enim quando dixit, (Decedo l iniquos viam tuam, & impius ad te convertentur.) Et sacrificium Deo pro se obtulit, dum dicebat, (Sacrificium Deo, spiritus contribulatus.) Videns enim Propheta scelera sua mundata per penitentiam, non dubitavit predicando, & Domino libando curare aliena, & infra. Mandatur ergo homo a peccato, & resurgit gratia Deilapsus, & in pristino manet officio iuxta praedictas auctoritates. Videat, ne amplius peccet, ut sententia Evangelii m maneat in eo, (Vade, & amplius noli peccare.) Unde ait Apostolus n, (Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius.) & 7. Sententiam, fratres, quae misericordiam vetat, non solum tenere, sed & audire, refugite; quia potior est misericordia omnibus holocaustibus, & sacrificiis.

a Tob. 4. b Burchard. lib. 19. cap. 42. Iva p. 6. c. 43. c non perdonamus eum, sed f. 1. 1. 2. d Gal. 6. e Ezech. 21. f Pontificali. l. 4. tit. 28. Panorm. l. 2. c. 144. g al. traditis ecclesiae claves desistere videntur. h Matt. 18. Greg. lib. 2. epist. 11. i Psal. 40. k Psal. 50. l Iud. m Iuan. 8. n Rom. 6.

1 Numquid] In epistola Calixti, & apud collectores mis-
catis legitur: numquid, qui cadit, non adjiciet, ut relin-
gat? & qui averfus est, non revertetur? & alibi: nolo,
inquit Dominus, mortem peccatoris, sed ut convertatur,
& vivat. *Que dicitur sententia habetur Hierem. 3. & Ezechiel. 33.
Sed ab ipsam nihil est mutatum.*

C. XV. ¶ In prisonum gradum post peniten-
tiam revocari possunt sacer-
dotes.

Item Hieronymus ad cap. 3. Malachia.
ET a purgabit filios Levi: tempus b est enim ut ju-
diciam incipiat a domo Dei.] & alibi e scribitur.
[*Sanctum meum incipite.*] In filiis autem Levi omnem sacer-
dotalem intellige dignitatem. Si autem sacerdotes pur-
gandi sunt & colandi, ut parum aurum remaneat & ar-
gentum; quid de ceteris est dicendum? Qui cum emun-
dant fuerint & colati, tunc offerent Domino iusta sacrifi-
cia, & placebit sacrificium eorum, quod offerunt pro
Iuda, & Hierusalem, hoc est, pro iis, qui Dominum con-
fiterentur, & pacem ejus mente conspiciunt [sicut dicitur sa-
culi, & sicut anni antiqui:] ut quomodo in principio
placuerunt Deo, sic post peccatum, & penitentiam pla-
cere incipiant, cum omni fuerint peccatorumorde
purgati.

C. XVI. ¶ Lapsi reparari possunt.
Item Gregorius secundus lib. 7. epist. 37.

Via d sanctitas tua hoc a nobis requirit, ut tibi de
sacerdotali officio post lapsum relurgendi auctori-
tate scriberemus, dum se dicit de hoc canones diversos
legisse, & diversas sententias invenisse, alias relurgendi,
alias nequaquam posse: Ideo nos i generales synodos
a Nicana incipientes, hanc cum reliquis quatuor vene-
ramur, quia ipsam sequentes ceteri in cunctis canonici
sententias unanimiter concordant. Nos vero pra-
cedentes patres sequi debemus, qui auctore Deo a sacra
doctrina illorum non discordamus. A capite itaque in-
cipientes usque ad quartum altaris ministrum, hanc for-
mam servandam cognoscimus, ut sicut minorem major
precedit in honore, ita & e in crimine; & quem major
sequitur culpa, majore plectatur vindicta, & sic postea p
penitentia credatur esse fructuosa. ¶ Quid enim pro-
dest rituum feminare, & fructum illius non colligere? Post di-
aut domum construere, & non illic habitare? Post di-
nam igitur satisfactionem credimus posse redire ad ho-
norem. ¶ Ad fontem misericordiae recurrentes, Ev-
angelii g proferamus sententiam. [*Quia dicit, inquit, super
peccatore penitentiam agente, magis quam super non peccatore
remissus, qui non indiget penitentia.*] Et oves perditam,
nonaginta novem non errantibus relictis in deserto b,
humero pii pastoris ad ovile reportatam, Dominus ipse
testatur. Si ovis pei dita errans post penitentiam ad ecclesie
ministerium lapsus non revocetur? Sicut 2 in Apoca-
lypsi: dicitur de ministro ecclesie, [*Advenio unde exce-
deris, & age penitentiam, & prima opera fac.*] Quid enim est
gravius, aut carnale delictum admittere, sine quo pauci
inveniuntur, aut Dei filium iurejurando negare? In quo
tamen hunc ipsum beatum Petrum Apostolorum princi-
pem, ad cuius sacrum corpus indigni sedemus, lapsum
esse cognoscimus. Sed post negationem penitentia fe-
cunda est, & post penitentiam misericordia data est, quia
postea ab Apostolatus cum non expulsi, qui ante quidem
ipsum se negare praesertit.

¶ Ideo nos] In duabus editionibus epistolatum B. Gre-
gorii legitur, ideo generalissima, quae a Nicano concilio
incipiunt cum reliquis quatuor invenimus con-

a Malach. 3. b 1. Petr. 4. c Ezech. 9. d Rel. in pan.
cap. 7. Bauhard. lib. 19. cap. 49. Ivo pars 2. cap. 33. Panorm. lib. 3.
c. 47. e al. & crimine. f al. vindicta, qua post penitentiam.
g Luc. 15. h in deserto. i abest ab orig. i Apocal.

cordantia. Nam & nos precedentes, &c. In iura manus
pro cadente est, generalissime: reliqua eodem modo. Apud Au-
thardum, Ivoem, Panormiam, Nam nos generaliter: cetero-
que parum a Gratiano discordant.

C. XVII. ¶ Post acerrimam penitentiam
lapsi reparantur.

Idem super Ezechielem, Hom. 9. ad c. 2.
VID est hoc, quod propheta Jacenti dicitur: [*Sic fi-
gra pedes tuos, & loquar tui.*] Qui enim Jacenti lo-
quebatur, cur non se, nisi stanti promittit esse locutu-
rum? Sed sciendum, quia alia sunt, quae Jacentes, alia que
stantes audire debeamus. Jacenti enim dicitur ut surgat,
stanti autem praecipitur ut ad praedicationem proficisci
debeat. Adhuc enim nobis in infirmitatis confusione
Jacentibus praebere non debet auctoritas praedicationis.
Sed cum jam in bono opere firmus, cum iam recti ha-
ere coeperimus, dignum est, ut ad lucrandos alios in pra-
edicationem miti debeamus. Stans ergo propheta vifio-
nem spiritalem vidit, & cecidit: cadens vero jam moni-
tionem spiritalem suscepit, ut surgeret: surgens autem pra-
ceptum accepit, ut praedicaret. Nam qui adhuc ex super-
bia vertice stamus, cum jam de aeternitatis timore aliqua
sentire coeperimus, dignum est, ut ad penitentiam ca-
damus. Et cum infirmitatem nostram subtiliter cognos-
centes, humiliter Jacemus, per divini verbi consolatio-
nem surgere ad fortiora opera jubemur.

C. XVIII. ¶ De eodem.
Idem lib. 2. Moral. c. 6. ad cap. 28. Iob.

Ferum de terra tollitur, cum fortis propugnator re-
dehit a terrena, quam prius tenuit, actione separatur.
Non ergo in eo debet despic, quod fuit; quia jam in-
pit esse, quod non fuit.

C. XIX. ¶ Post condignam penitentiam profusa
recipiunt officia.

Item Hieronymus ad cap. 3. Michae.
Cum exaudiero eos, dabo eis virtutem spiritus mei,
& implebo eos iudicio meo. & fortitudine.] An-
madverte in praesenti loco posse docere aliquem post
peccatum; si tamen vitia praeterita, penitentia dignum lo-
luerit. Unde David post adulterium & homicidium lo-
quitur in Psalm. a [*Asperges me hyssopo, & mundabor, Ar-
bu me, & super nivem dealbabor.*] Nec sua tantum puritate
contentus est; sed infert. [*Redde mihi laetitiaem salutaris
& spiritus principali confirma me.*] cumq; feceris, [*deus
iniquos vias suas, & impij ad se converterentur.*]

C. XX. ¶ De eodem.
Item Hieronymus lib. 2. contra Iovinianum.

Iesus b filius Ioseph sacerdos magnus, quoniam
in typo praecesserit Salvatoris, & nostra peccata pur-
tavit, & alienigenam sibi ex gentibus copulavit ecclesie;
tamen secundum literam post sacerdotium foris
datus inducitur, & stat diabolus a dextris ejus: & ex-
pedita illi deinceps vestimenta redduntur.

C. XXI. ¶ Per penitentiam clerici corollae gradum
suum & dignitatem recipiunt.

Item ex concilio Agathensi, cap. 2.

Conatumque e clericis, prout dignitatis ordo pre-
serit, ab Episcopis corrigantur, & si qui prius ego-
dus elati superbia communionem foras se contemp-
runt, aut ecclesiam frequentare, vel officium suum im-
plere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur,
ita, ut cum eos penitentia correxerit, tel tripi in man-
cula gradum suum, dignitatemq; recipiant.

a Psal. 50. b Ipsi, de pan. dist. 2. f enim. s. Iesus. Zalus
Et capitular. lib. 7. cap. 211. c Ivo pars 6. cap. 366. C. XXI

C. XXII. De eodem.

Item ex concilio Martini Papae, cap. 17.

Si quis presbyter aut diaconus inventus fuerit aliquod de muneribus ecclesiae vendidisse...

¶ Diaconus ¶ Sequatur, aut subdiaconus: quae duae distinctiones expresse sunt...

C. XXIII. PALEA I.

Item Augustinus ad Bonifacium.

Bene valet sacerdos restitui ad honorem suum post peccatum poenitentiam: licet in hoc diversimodum sentiant...

¶ Palea ¶ In aliquot versibus exemplaribus Gratiani haec palea non habetur...

C. XXIV. PALEA.

Sacerdos quidem si cadit, valet, & habet restitutionis locum post dignam peccatum poenitentiam...

¶ pars. Quomodo igitur huiusmodi auctoritatem diffinitivam ad concordiam revocari valeat...

C. XXV. Quare constitutum est in ecclesia, ne post poenitentiam quis ad clericatum redeat.

Unde Augustinus scribit ad Bonifacium, epist. 30.

¶ VT dicitur constitutum in ecclesia, ne quisquam post aliquid criminis poenitentiam clericatum accipiat...

¶ Apud Martinum Bracarvensis. Burch. lib. 3. cap. 179. ex Bracarvensi. lib. 3. cap. 179. ex Bracarvensi. Burch. lib. 3. cap. 179.

¶ tus David de criminibus mortiferis poenitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et B. Petrum, quando amarissimas lacrymas fudit...

C. XXVI. Reparationis beneficium non nisi post poenitentiam potest concedi.

Item ex epistola cleri Romani, missa. Papa Cyprianus.

Abit à Romana ecclesia vigorem suum tam profana facilitate dimittere, & nervos severitatis eversa fidei majestate dissolvere...

C. XXVII. Impenitentibus venia concedi non potest.

Item Cyprianus in sermone de lapsis.

¶ SI quis praeprae festinatione temerarius remissionem peccatorum dare se cunctis putat posse, aut audet Domini praecepta rescindere...

C. XXVIII. Qui sunt reparandi post lapsum, vel qui non.

Item Ildorus ad Massianum, & Episcopum.

Domino sancto, meritisque beato fratri Massiano Episcopo salutem. Quod in epistolis venerabilis fraternitatis tuae inveni, videlicet quod in canone...

¶ 7. 3. 9. 4. ipsa peccata. 5. verum. b. extant inter opera B. Cypriani. l. 2. epist. 7. Ansel. lib. 2. cap. 20. c. al. procedere. d. Ansel. lib. 2. cap. 32. e. al. Massianem al. Massianem orig. f. Ansel. lib. 2. cap. 37. Poly. l. 4. tit. 32. Iso. p. 6. c. 397. p. 11. cap. 37. & 38. Burchard. lib. 3. cap. 43. & 73. Pavin. l. 3. cap. 149. Rab. pavin. lib. 1. cap. 1. Cetera. Necessarij, cap. 11.

C. XXXV. ¶ A communione abstineant, qui lapsi ante restitutionem communi-
cant.

Unde Cyprianus Papa Anymiano ait inter-
cator. lib. 4. epist. 2.

DE a eo autem h. quod statuendum esset circa cau-
sam lapsum, & Episcopis in unum convenire indul-
gentia divina permitteret, tunc communicato & libra-
to de omnium collatione consilio, statuere, quid
fieri oporteret. Si quis vero ante consilium nostrum, &
ante sententiam de omnium consilio statutam, lapsus te-
merè communicare voluisset, ipse à communicatione
abstineret.

2 pars. Quod vero supra de homicidio statutum legitur c.
intelligendum est, quando facultas effugiendi datur, nec necessitate
claudatur obsequio. Caterum, cum necessitate angustati effugere non
possunt, si tunc homicidium admiserint, purgati per poenitentiam, &
essicio, & communioni reddantur.

C. XXXVI. ¶ Post duorum annorum poenitentiam,
essicio & communioni restituantur clerici, qui in
obsequio positi necessitate, sanguinem
fuderunt.

Unde in concilio Helderensi, cap. 1. legitur.

DE his clericis, qui in obsequio necessitate positi
fuerint, id statutum est, ut qui altario ministrant,
& Christi corpus & sanguinem tradunt, vel vasa sacro
officio deputata contrectant, ob omni humano sangui-
ne, etiam hostili, se abstineant. Quod si in hoc incide-
rint, duobus annis teneant, ita ut his duobus annis vigiliis,
jeuniis, orationibus, & elemosinis pro viribus, quas
Dominus donaverit, expientur: & ita demum officio,
vel officia potiora provehantur. Quod si in definitio-
tempore negligentes circa salutem suam exierint,
proelandi ipsius poenitentia tempus in potestate maneat
sacerdotis.

Casu quoque, si clericus homicidium fecerit, in proprio gradu ex di-
spensatione remanere permittitur.

C. XXXVII. ¶ Qui casu homicidium facit, ex di-
spensatione in ordine suo permaneat.

Unde Vribanus II. scribit Guernero Narbonen. Episc.

Clerico a faciente lapidem, puer dicitur interem-
ptus: Nos pro amore tuo in suo ordine eum perma-
nere permittimus, ut tamen semper in poenitentia & tri-
nore permaneat.

C. XXXVIII. ¶ De eodem.

Item Stephanus V. Siciliensi Consue. Episcopo.

Quia e te quasi obnoxium iudicas, eo quod a Sara-
cenis captus homines interfecisse videris, bene facis.
Sed quoniam non tua sponte id fecisse cognoscitur, inde
canonicè nullo modo iudicaris.

Si vero ira presbyter commotus aliquem interfecit, etsi animam
occidendi non habuerit, perpetuò tamen depositus erit.

C. XXXIX. ¶ Perpetuò carcat officio presbyter, qui
ira commotus, licet extra animam, aliquem
interfecerit.

Unde Nicolaus Papa scribit Heraldo Chorepi-
scopo 1. Quod autem.

Studeat sanctitas tua persuadere Episcopo tuo, sibi
canonicum sociare numerum collegarum, id est,
sex ex vicinis provinciis fratres & Coepiscopos suos:
quibus tecum iunctis, & decernentibus, diligenter in-
vestigat, & omni nisu scrutari procuret, quatenus in-

a Anselmus lib. 8. cap. 28. b al. tamen. c Supra eadem
cap. clericum. & cap. de hi clericis. & cap. miror. d Panorm.
lib. 3. cap. 154. e Panorm. libro 3. cap. 155. f Ivo part. 10.
cap. 24.

venire valeatis, utrum percussione iam nominati presby-
teri, an cervicis fractione idem diaconus, ut fertur, ex-
tinctus est. Et si quidem à sepe facto presbytero non ad
mortem percussus est, sed ex equo cadens cervicis fracta
interit, secundum arbitrium poenitentiam competentem im-
dicat, & aliquando tempore à Missarum solenniis sus-
pendatur, deinde postea hanc ad sacerdotale rediturus offi-
cium. Quod si veraciter quilibet percussione istius
presbyteri ille mortuus esse diaconus, nulla hunc ratione
ministrare sacerdotis more decernimus: quoniam est
voluntatem occidendi non habuit, furor tamen & indi-
gnatio, ex quibus motio illa mortifera prodiit, in omni-
bus, sed præcipuè in Dei ministris multipliciter inhi-
bitur, atque ubique damnatur. Verum si presbyter à-
deo vestro studio obnoxius a forte claverit, præcipi-
mus, ut tale beneficium sibi & ecclesie suæ concedatur,
quo & ipse & sui sufficienter possint habere suæ sus-
tentionis solatium.

¶ Chorespiscopo] Antea legebatur, coepiscopo: emen-
datum est ex omnibus, que collata sunt, vestigiis Gratiani exem-
plibus, optimeq; convenit verbum Nicolaï.

C. XL. ¶ De eodem. PALEA.

Item ex concilio Maticensi 1. c. 6.

Qui vero odii meditatione, vel propter cupidita-
tem, Iudæum vel Paganum occiderit, quia imaginem
Dei, & spem futuræ conversionis exterminat, & quadra-
ginta dies in pane & aqua poenitet.

¶ Maticensi] Burchardus, & Ivo citant ex concilio Mo-
guntino: in nullo nationem, que extant, habetur. Similiter
aliquid legitur in concilio Vormaciensi, c. 27.

C. XLII. ¶ De eodem. PALEA.

Si quis homicidium fecerit, si Episcopus est, xv. an-
nos poenitet, & deponatur, cunctos quoque dies vite
sux peregrinando finiat: presbyter xii. annis poenitet,
tres ex his in pane & aqua, & deponatur superius
sententia. Diaconus x. annis poenitet, tres in pane &
aqua, & ad gradum cuiuslibet sacerdotii accedere non
præsumat.

C. XLIII. ¶ Quinquennio à communione absti-
neant, qui casu homicidium fa-
ciunt.

Item ex concilio Ancyrano, c. 22. §. 603. vers. f.

Eos vero, qui non voluntate, sed casu homicidium
fecerint, prior quidem regula post septem annorum
poenitentiam communioni sociatur, secundum gradum
constitutus; hæc vero i humana à quinquenni tempus
tribuit.

¶ Hæc verò] Græcè, ὁ δὲ ἀεὶ ὄντων ὅτι πέντε
ἔτη ἀποστρέφεται, id est, Secunda verò quinquennii tem-
pus explebit. Atque ita scribit Burchardus, & Ivo ex Dionysii
sermone, & 7. ca. cap. Si quis voluntate.

C. XLIII. ¶ Quibus temporum spatium à commu-
nitione abstineat, que voluntate, vel casu
ancillam suam inter-
fecerit.

Item ex concilio Eliberitano, cap. 4.

Si quæ femina zeli furore accensa, flagellis verbera-
verit ancillam suam, ita ut intra tertium diem
animam cum cruciatu effundat, eo quod incertum sit
voluntate, an casu occiderit, si voluntate, post septem
annos, si casu, post quinque annorum tempora (ad legi-
timum poenitentia) ad communionem placuit admitti.

a al. noxius. b Ivo. c Burch. lib. 6. cap. 33. Ivo part. 10. cap. 24.
c al. extrinsecus. d Ansel. 1.11. cap. 33. e al. quatuor. f Ivo
Prisca versione. g Ex Tribus. cap. 12. Polyc. lib. 8. tit. Burchardus
lib. 6. cap. 11. Ivo part. 10. c. 23. & 144. h al. inuenerunt. i Ivo
concil. Vormac. c. 39. k Rab. pen. c. 14. Burch. lib. 6. cap. 33. Ivo
part. 10. cap. 36. Ivo part. 10. cap. 22. & 144.

ri. Quod si intra tempora constituta fuerit infirmata, accipit communionem.

C. XLIV. ¶ De his qui voluntate, vel casu homicidium faciunt.

Item ex capitulis Martini Bracarenfis Episc. c. 72.

Si quis voluntarie homicidium fecerit, ad januam ecclesie catholice tempore subiacet, & communionem in exitu vite suae recipiat. Si autem non voluntarie, sed casu aliquod homicidium fecerit, prior canon septem annis agere penitentium iussit, secundum canon quinq; mandavit.

C. XLV. ¶ De eodem.

Item ff. tit. de furtis. L. Qui faccum.

¶ Si b. faccum habentem pecuniam furripuerit, furti actione, etiam facci nomine, tenetur, quamvis non sit ei animus facci furripiendi.

C. XLVI. ¶ De eodem.

Contra animum, non opus pueri lib. 9. cod. tit. ad leg. Cornel. de fidei. exemplo sacrorum literarum Diocletiani, & Maximiani colligitur.

¶ Vm qui a ferverat homicidium se non voluntate, sed casu fortuito fecisse, cum calcis ictu mortis occasio praeibit videatur, si hoc ita est, neque super hoc ambigi poterit, omni in metu ac suspitione, quam ex admittit rei discrimine fulminet, secundum id quod ad notationem nota comprehendit, volumus liberari.

C. XLVII. PALEA.

¶ Item Imperator Antoninus c. ad leg. Cornel. de fidei. l. 1.

¶ Rater vestre redius fecerit, si se praefidi provinciae obtulerit. Qui si probaverit non occidendi animo hominem a se esse percussum, remissa homicidii poena, secundum militarem disciplinam sententiam proferet. Crimen enim contrahitur, si & voluntas nocendi intercedat. Ceterum ea, quae ex improvviso casu potius quam fraude accidunt, factio plerumque, non noxa imputantur.

C. XLVIII. ¶ De eodem.

Hinc & Gelasius o. Papa.

¶ Quantum dicit ille Placidus d. anno praeterito dictum est de morte illius, quia subito inter caballos inventus est, & dum traherentur caballi, collisus est illa, & abortum fecit. ¶ Quod si ita est, forte si caballos alienos tulerit, inde est culpabilis. Nam de muliere quae casu inter caballos confecta est, ubi voluntas illius non agnoscitur peccata fuisse, non potest, nec debet addici per leges.

C. XLIX. ¶ De eodem.

Item Nicolaus Papa.

¶ Hi qui arbores incidere videntur, si contigerit, ut cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles sunt atque innoxii, quia nec voluntate eorum, nec desiderio, homicidium perpetratum est. Si vero aliqua culpa eorum, vel neglectu, mortis hominis interitus cognoscitur advenisse, abiciendi sunt a gradu, & in sacro ordine nullatenus suscipiendi.

C. L. ¶ De eodem.

Item ex concilio Vormaciensi, cap. 25.

¶ Saepe contingit, dum quis operi necessario insistentem arborem incidere, ut aliquis subitus ipsam veniens deprimitur. Et idcirco, si voluntate, vel negligentia incidens arborem factum est, ut homicida, poenitentia debet omnino submitti. Quod si non voto, non incuria illius, non denique scientia contigit, sed dum ille operi necessario fortassis incumbere, ille imperatus occurrens sub arboris improvviso devenit, & sub ipsa oppressus est, incisor arboris non tenetur pro homicida.

a Ivo part. 10. cap. 37. b Pandect. l. 47. tit. 2. leg. 79. c al. Telagius. d al. Placidius. e Burchardus lib. 6. cap. 32. Ivo part. 10. cap. 118.

C. LI. ¶ De eodem.

Item ex concilio Triburienfi, cap. 36. [Sed ibi copiosius.]

¶ Si duo fratres in sylva arbores succiderint, & appropinquante calura ipsius arboris, frater dixerit fratri, cave, & ille fugiens in pressuram arboris incidit, & mortuus fuerit, vivens frater innocens de sanguine Germani dijudicetur.

¶ Praesumptis auctoritatibus, lapsi permittuntur, ut post penitentiam in suis ordinibus reparari valeant: ad majorem autem confondere post lapsum nulla. ea auctoritate permittitur, imò penitus prohibetur.

C. LII. ¶ Lapsi in suis ordinibus reparari possunt, sed non ad majora conferre.

¶ Unde in Merdensi concilio, cap. 5. legitur.

¶ Hi b. qui altario Dei deserviunt, si subito inflenda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente, digne poeniterint, ita ut mortificato corpore, cordis contriti sacrificium Deo offerant, maneat in potestate Pontificis, vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tempore ab ecclesiae corpore segregare: ita tamen, ut sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia ulterius promoveri. ¶ Quod si iterato 1. velut canes ad vomitum reversi fuerint, & veluti fues in volutabris lutu jacuerint, non solum dignitate officii careant, sed etiam sanctam communionem, nisi iterum non percipiant.

1 ¶ Quod si iterato] Haec usque ad finem alij sunt in codicibus illis Gratiani, a quibus palea abesse solent. In alio autem hic praesumptum est nomen palea.

2 ¶ Et veluti fues in volutabris lutu jacuerint] Haec non legitur in antiquis editionibus conciliorum, Colonienfi, ac Parisiensi, duobus codicibus Vaticanis, Lucensi regio, neque 7. 11. 9. 3. c. hi qui. Sunt tamen apud Ivonem, & in editione Colon. xv. volu.

¶ Sed exemplo B. Petri, (qui postquam trina negationis maculas confessione diluit amaris, non solum in gradu sui Apostolatus remansit, verum etiam in pastorem totius ecclesiae a Christo institutus meruit,) probatur lapsi post dignam penitentiam non solum propria officia retinere, sed etiam ad majora posse conferre. Quod autem beatus Petrus post negationem pastor ecclesiae a Domino sit institutus, probatur auctoritate beati Gregorii, qui in Homilia c. Dominica resurrectionis de eodem principe Apostolorum scribit dicens.

C. LIII. ¶ Petrus post culpam negationis princeps Apostolorum a Domino est institutus.

¶ Considerandum nobis est, cur omnipotens Deus eum, quem cunctae ecclesiae praesere disposuerat, ancillae vocem pertimescere, & se ipsum negare permisit.

¶ Quod nimirum magna actum esse pietatis dispensatione cognoscimus, ut is, qui futurus erat pastor ecclesiae, in sua culpa discederet, qualiter aliis misereri debuisset. Prius ita quae eum offendit sibi, & tunc praeposuit ceteris, ut ex sua infirmitate cognosceret, quam misericorditer aliena infirma toleraret.

C. LIV. ¶ Post negationem in fide & gradu Petrus proficit.

Item Ambrosius in Sermon. 47. de fide Petri.

¶ Fidelior factus est Petrus, postquam fidem se perdidit, se deservit atque ideo majorem gratiam reperit, quam amisit. Tanquam enim bonus pastor tuendum gregem accepit, ut qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum; & qui ipse interrogationis tentatione nutaverat, ceteros fidei stabilitate fundaret. Denique

a Burch. lib. 6. cap. 22. Ivo part. 10. cap. 11. b 11. 9. 3. c. hi qui. Rabanus pam. cap. 1. Burchard. lib. 19. cap. 74. Ivo part. 11. cap. 87. c Hom. 21. in Evang.

pro soliditate devotionis, ecclesiatur petra dicitur, sicut ait Dominus. [Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam.] Petra enim dicitur eo quod primus in nationibus fides fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius corporis b Christianitatis compagem, molemque continet.

¶ **¶** Item obicitur, penitentes c ad sacros ordines promoveri non debent: numerus lapsi post penitentiam ad majora perungere possunt.

C. LV. ¶ Non ordinetur clericus ex penitentibus.

Unde in concilio Carthaginensi IV. cap. 61. & 69. legitur.

¶ Ex d penitentibus, quamvis sit bonus, clericus non ordinetur, si per ignorantiam Episcopi factum fuerit, deponatur a clero: quia fe ordinatus tempore non prodidit fuisse penitentem. Si autem sciens Episcopus ordinaverit talem, etiam ipse ab Episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate privetur. Similiter sententia subiacet Episcopo, si sciens ordinaverit clericum cum, qui viduam, aut repudiatam, uxorem habuit, aut secundam.

¶ **¶** Ipse ab Inordinabili legitur, ipse ab Episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate privetur, al. ipse Episcopatus sui, quem admittit & apud Romanos, p. 21. c. 1.

C. LVI. ¶ Bigamus, penitens, viduus maritus, sacra militia se ingerens, sine spe promotionis in sacerdotio permanet.

Item Syricus Papa Himerio Episcopo, epist. 1. c. 11.

¶ Quicunque viduus maritus, ad sacram militiam indebitè & incompetentè irreperit, hac sibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam, ut in magno debeat computare beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in hoc quo invenitur ordine, perpetua stabilitate permaneat.

C. LVII. ¶ Non prohibetur a clero, qui pressus languore per communionem penitentia benedictionem accipit.

Item ex concilio Gerundenfi, cap. 9.

¶ Si vero, qui aegritudinis languore depressus penitentia benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem accepit, & postmodum reconvalescens caput penitentiam in ecclesia publice non subdidit, si prohibitis vitis non detinetur, obnoxius, admittatur ad clericum.

C. LVIII. ¶ Qui ad penitentiam agendam in monasterio retrahitur, presbyter non ordinatur.

Item Hormisda Papa omnibus Episcopis per universas provincias constituit.

¶ Si ille, qui ultro petit penitentiam, quamvis eam perfecte agat, non potest Episcopus aut presbyter ordinari, ita ut etiam si per ignorantiam accepisset, deiciatur: ille ergo qui invitus ad penitentiam agendam mittitur in monasterium, (qui utique nihil aliud quam penitens dicendus est) qua conscientia ad sacerdotium venire permittitur? Nemo mihi alia quolibet contra auctoritatem sedis Apostolicæ, vel 318. Episcoporum, vel reliquorum canonum constituta objiciat: quia quequid contra illorum definitionem (in quibus spiritum sanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non so-

a Math. 16. b epist. Christiani. c al. solemniter penitentem. d Polyb. l. 2. tit. 31. Anselm. lib. 7. cap. 20. & 23. Burchard. lib. 2. cap. 27. Ivo part. 6. cap. 126. & p. 15. caps. 1. Pann. lib. 3. cap. 69. & 70. e Anselm. lib. 7. cap. 17. 20. & 21. f Li. verò. j manifest. & orig. g Sup. cap. ex penitentibus. Polyb. lib. 2. tit. 31. Anselm. lib. 7. cap. 22. & lib. 1. cap. 87.

lum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubitatum. **C. LIX.** ¶ Bigamus, vel quilibet post penitentiam factus non applicatur ministerio.

Item Gelasius urbis Romæ Episc. omnibus Episcopis per Lacum, & ceteris, epist. 1.

¶ Non a confidat, quicumque Pontificum bigamus, aut conjugia fortientes ab aliis derelicta, sive quolibet post penitentiam, vel sine literis, vel corpore vitiosos, vel conditionarios, aut curia, publicorumque rerum nequibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis expectatione duculos, divinis servitios applicat ministeris c.

C. LX. ¶ Penitentes nec etiam clerici fieri possunt.

Item Innocentius. Agapito, & ceteris, epist. 6.

¶ Canonice a apud Nicam constituti, penitentes etiam ab infimis officiis clericorum excluduntur.

Hoc non de quibuslibet penitentibus intelligitur, sed de illorum, qui post actam penitentiam seculari militia cingulum accipiunt. De quibus Innocentius Episcopus scribit Vitrivio Rothomagensi Episcopo, epist. 2. c. 2.

C. LXI. ¶ Non debet fieri clericus, qui post remissionem peccatorum, militia cingulum habuit.

¶ Si quis post remissionem peccatorum, cingulum militiæ secularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debet.

Poteit & aliter intelligi. Est quaedam penitentia f, qua silentis appellatur, qua solum tantum in ecclesia conceditur, ut qua Ambrosius g ait, [Sicut unum est baptisma, ita una est penitentia.] Item, [Non est secunda loca penitentia.] Merito reprehenduntur i, qui sapis agendam penitentiam patiunt, quia luxuriantur in Christo. [Nisi si verè agerent penitentiam, mandandum posset non putarent.]

¶ **¶** Reprehenduntur Legatur, reperitur. Emendatum est hic ex originali: quod tamen fieri non potuit, reperitur, de penitent, distind. 3. quia vox, reperitur, nisi in istum caput.

C. LXII. ¶ De eodem.

Item Augustinus ad Macedoniam, epist. 34.

¶ Vamvis h cautè, & salubriter provium fit, ut locum illius humillime penitentia semel tantum in ecclesia concedatur, ne medicina i nimis utilis, viliis laboratur; tamen quotidie peccantibus nunquam per penitentiam venia negatur.

¶ **¶** Ne medicina. In aliquot vetustis exemplaribus Gratiani caput hoc est conjunctum superiori. Locum enim D. Augustini suo modo aptat. Apud illam quidem hoc loco ita legitur: Ne medicina vili, minus utilis esset agrotis; quare tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere Deo, quare huic heretico, qui post primam penitentiam rursus se laqueis huiusmodi tatis obstringit, adhuc iterum parces? &c.

Hac autem penitentia quemodo imponenda sit, in Agathini concilio legitur, in quo sic statutum est, c. 15.

C. LXIII. ¶ Quomodo penitentes ad penitentiam accedant.

¶ Penitentes & tempore quo penitentiam petunt, positionem manuum & ciliacium super caput a latere (sicut ubique constitutum est) consequantur.

a Anselmus libro 7. cap. 15. b al. fac esse bigamus. c Anselm. lib. 7. cap. 20. d In concil. Niceno, cap. 20. e Anselmus lib. 7. cap. 20. f Libro 2. de peccat. cap. 20. De pen. distind. 3. cap. 1. g Ambrosius & cap. fin. Hg. libro de sacram. par. 14. cap. 4. h Ambrosius ibidem. i. l. 1. de penit. distind. 3. cap. 1. j Capitulum libro 4. distind. 1. cap. 1. k Ivo part. 11. cap. 24. l Capitulum libro 1. capite 11. & libro 7. cap. 210. m Burchardus libro 15. cap. 17. part. 15. cap. 17.

autem comas non depolierint, aut vestimenta non mutaverint, abiciantur. & nisi dignè penituerint, non recipiant. Iuvenis etiam penitentia non facile committenda est, propter aetatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus in morte possitis non est negandum.

C. LXIV. *Quis sint servanda in solemnibus penitentia.*

Item ex eodem 1.

In a capite Quadragesimæ omnes penitentes, qui publicam suscipiunt, aut susceperunt penitentiam, ante fores ecclesie se representent Episcopo civitatis, sicut induiti, nudis pedibus, vultibus in terram demissis, eos se clericis habitu & vultu prostantes. Ibi adesse debent decani, id est, archipresbyteri parochiarum, & presbyteri 2 penitentium, qui eorum conversationem diligenter inspicere debent, & secundum modum culpe penitentiam pro praefatis b gradus injungere.

Post hæc eos in ecclesiam introducant c, & cum omni clero septem penitentiales psalmos in terra prostratus Episcopus cum lachrymis pro eorum absolutione decantet: tunc refugens ab oratione, juxta quod canones jubent, manus eis imponat, aquam benedictam super eos spargat, cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat: & cum genuit & crebris suspiriis denuntiet eis, quod sicut Adam projectus est de paradiso, ita ipsi pro peccatis ab ecclesia abiciuntur: post hæc jubeat ministros, ut eos extra januas ecclesie expellant: clerici vero prosequantur eos cum responso, [In d. Judae confusio sui visus par. 2. &c.] ut videntes sanctam ecclesiam pro facinoribus suis tremefactam, atque commotam, non parvipendant penitentiam. In sacra autem Domini cena rursus ab eorum decanis, & eorum presbyteris ecclesie liminibus repræsententur.

1 ¶ Ex eodem ¶ Ex Agathensi etiam citant Burchardus & Ivo & Rhabaldus Cardinalis (qui tempore Paschalis Pontificatus) in libro suo, de penitentia publice non iteranda. In uno tamen manu scripto Burchardi exemplari citatur ex Penitentia Romana. Sententia vero in his capitulis magna ex parte habetur in Pontificali, & ordine Romano a pag. 24 usque ad 30.

2 ¶ Et presbyteri ¶ Apud Burchardum legitur, id est, presbyteri.

¶ Hanc penitentiam nulli unquam clericorum agere conceditur, atque ideo huiusmodi penitentes ad clerum admitti prohibentur.

C. LXV. ¶ Clerici non imponatur manus, tanquam penitentibus. Unde in Carthaginensi concilio V. cap. 11. statutum est.

Confirmandum est s, ut si quando presbyteri, vel diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, quos a ministerio necesse sit removeri: non eis manus tantum penitentibus, vel tanquam fidelibus laicis imponatur, neque unquam permittendum, ut rebaptizati ad clericatus gradum promovantur.

C. LXVI. ¶ Nec clericus penitentiam agere, nec penitenti ad clericatum accedere permittitur. Unde in concilio Carthaginensi V. cap. 11. statutum est.

Illud 3 quoque nos par fuit providere, ut sicut penitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & post penitentiam, ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem clericatus adipisci: quia quamvis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendum sacramentorum

a Burch. lib. 2. c. 26. Ivo p. 11. c. 41. b al. presbiteros. c al. introducat. d Gen. 3. e al. Confirmatum. orig. f Burch. lib. 2. c. 27. Ivo p. 11. c. 27. Capitulum. c. 66. g Anselm. 1. 2. c. 20. Burch. lib. 2. c. 27. Ivo p. 11. c. 27. Capitulum. c. 66.

instrumenta suscipere, qui dudum fuerunt vasa vitiorum.

C. LXVII. ¶ Presbyteri, & diaconi tanquam penitentibus non delent manus imponi. Item Leo Papa Rustico Narbonensi, epist. 90. a cap. 2.

Alienum b est à consuetudine ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut in diaconi gradu fuerint consecrati, si pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant penitendi: quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: [Sacerdos si peccaverit, qui orabit pro eo?] Unde huiusmodi lapsis ad promerendum misericordiam Dei, privata est expectanda secessio 2: ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

1 ¶ Sacerdos ¶ Iste sibi indicatur in margine locus iste ex i. Reg. 2. ut s, de penitentia, dist. 1. c. si sacerdos, cum tamen in eo scriptura loca in vulgata legatur, si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo? Verum B. etiam Gregorius ad illam locum in moralis interpretatione, talis sententiam elicit. Quis ei intercessor remanet, cum ille se transgrediendo præcipiat, qui ad intercedendum pro aliis ordinatus est?

2 ¶ Secessio ¶ Sic emendatum est ex antiquis codicibus, & epistolâ ipsâ, & hanc lectionem habuit auctor glossæ, quod ex manus scriptis glossis constat: idcirco & in ea emendatione. Antea legebatur, est expectanda successio.

¶ Probantur etiam auctoritate Toletani concilii I. huiusmodi penitentes ad clerum non admittendi: in quo capite 2. sic statutum est.

C. LXVIII. ¶ Causa necessitatis ad clerum penitentes admittantur.

¶ Laicit 3, ut penitentes non admittantur ad clerum, nisi tantum si necessitas aut usus exegerit: & tunc inter officios deputentur, vel inter lectores, ita ut evangelia, aut epistolam d non legant. ¶ Si qui autem ante ordinati sunt diaconi, inter subsidia non habeantur, ita ut manus non imponant, nec sacra contingant. Eum vero penitentem e dicimus, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis publicam penitentiam gerens, sub cilicio divino fuerit reconciliatus altario.

7 pars. Apostata quoque ad clericatus officium admitti non debent.

C. LXIX. ¶ Ad clericatus officium non admittantur apostata. Unde in concilio Arelateni II. cap. 25.

¶ Hi 4, qui post sanctam religionis professionem apostatant, ad secularem b redeunt conversationem, & postmodum penitentia remedia non requirunt, si ne penitentia communionem penitus non accipiant. Quos etiam jubemus ad clericatus officium non admitti. Et quicumque ille sit, post penitentiam, secularem habitum accipere non presumat. Quod si præsumperit, ab ecclesia alienus habeatur.

DISTINCTIO LI.

1 ¶ Cui, quod criminis, vel non 2, penitentes, vel publicani penitentiam agentes, a sacra prohibentur ordinibus. Adiacet quoque sancta mater ecclesia, ut curiales, aut post baptismum militantes, aut in foro decernentes a sacra prohibentur ordinibus.

a al. 2. b Poly. lib. 4. tit. 39. Burchardus lib. 2. c. 21. Ivo par. 6. cap. 67. c In esp. Martini Brac. cap. 23. Poly. lib. 2. tit. 21. Burch. lib. 2. cap. 37. Anselm. lib. 7. cap. 31. Ivo par. 6. cap. 138. Pann. lib. 3. cap. 61. d al. Apostolum. orig. e Expenitentem. in cap. Martini Brac. f al. concilio. g Rab. penit. cap. 23. Burch. lib. 2. c. 21. Ivo par. 6. c. 67. h seculares redeunt. orig. G